

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Изази сриједом у суботом.

ПРЕДПЛАТА: на Краљевину СХС
мјесечно Д 15; тримјесечно Д 40;
на Италију мјесечно лира 6; по-
једном број 30 центима. Огласи
по цијенику. Поједини број Д 1-50.

Помтарина плаћана у готову.

Издаје: Оружани Одбор Народне
Радикалне Странке у Шабенку.
Одговорни уредник: Шпиро Такић.
Телефон број 60.
Штампа: Нова Штампарна - Шабеник.

Година II.

ШИБЕНИК, сриједа 26. септембра 1923.

Број 124.

Iz stranke.

Окружни збор Народ. Рад. Странке.

Народна Радикална Странка срезова сјервне и средње Далмације одржала је, на 23. о. мј., у Сплиту, окружни збор, на коме су учествовали срески предсједници и подпредсједници и народни посланици Др. Десница и Др. Штамбук. Посланици Љуба Јовановић и Др. Новковић послали су збору писмене поруке. На збору су претресана изазна партијска питања. Збор се је обратио предсједнику владе Пашићу, Љуби Јовановићу и министру финансија Стојадиновићу тражећи, у интересу жителјства, да се опет претресе питање о измјени новчаница у некад окупираној Далмацији и поправи релација за све три зоне. Усвојена је резолуција, да се за унапређење пољопривреде у Далмацији, посланици постарaju да од министарства пољопривреде путем репарација добију пољопривредних алата и plugови и довољној количини и према списку који ће се саставити. Конституисана су за област Сплитску два окружна одборна, један са сједиштем у Шибенику, други у Сплиту. Први одбор састављају: Душан Јурковић, Др. Боžo Курајца, Др. Нико Грубишић, Симо Армери, Душан Новакковић. Други одбор састављају: Др. Анте Штамбук, Др. Јосо Јабланиновић, Франо Мардешић, Марко Стојанец, Лазар Тодић. Као заједнички одбор за оба округа конституисан је са сједиштем у Сплиту, сlijедећи: Др. Јосо Јабланиновић, Душан Јурковић, Др. Никола Суботић, Мирко Кулишић. Чланови овога одбора су сви сав народни посланици двају изборних округа.

Покренута је акција да се сједиште странкиног органа »Далматинског Радикала« премјести из Шибеника у Сплит.

Zašto smo monarhiste?

Исторјом, до сада не забиљежен тако огроман sukob народа, оставио је за послједјцу акутну кризу у свима гранама друштвеног живота, кризу, која је захватила више или мање све уароде и све друштвене редове. И nije никакво чудо, што је поратни друштвени живот у нашој земљи у знаку једне идејне, економске и моралне перманентне кризе. Данашње наше друштво изгубило је потребну равнотежу, напустило је стари пут и не наштави нови, лута по крајностима и показује знаке једног прелазног времена.

Да изађе из ове сталне идејне, економске и моралне кризе, наше морално друштво чинило је и чини оцајне напоре. Као позитиван резултат и природна послједјца тих напора чинjenih у циљу изналаaska новог пута, којим би се имао упутити наш поратни друштвени и политички живот, јавило се је код нас ново формирање извјесних политичких правца. Са овом приликом у најкраћим потезима, критички и објективно изложимо поратну појаву и формирање републиканског покрета код нас циљ је овога чланка.

Једно од најважнијих питања којим је наше друштво по ослободjenju и ујединjenju имало да се позабави било је питање о облику владавине. Ово питање, — питање облика и форме владавине, — било је повод за стварање нове политичке групе, познате под именом републиканске странке, која је тражила и тражи републиканску форму владавине, вjерујући, да је свима друштвеним нередима узрок уставна монархија и ради остварења свогца циља преузела је велику кампању у нашем народу.

Посматрано теоретски и с чисто принципјелне тачке гледишта, ово важно и деликатно питање,

питанте форме и облика владавине, приказује нам се на тај начин, што nijedan могућан облик владавине нема есклузивног, искључивог права било на темљу разумна било на моралним принципима. Јер, сваки од њих може бити релативно најбољи у односу на историју и цивилизацију dotићног народа: од апсолутне монархије до републиканизма, од максималне државне интервенције до индивидуалистичког минимума. Све ово разумије се под предпоставком: да је сваки од ових облика владавине заснован на етичким приликама и да је сачуван од својих карактеристичних црта: корупције и превјерје.

Свака ваљана владавина — владавина је за благостанје цијелог народа којим се влада. Ово може у једном ступњу социјалног развика најпrijе бити реализовано концентрисанјем политичког ауторитета у руке једног умног владара, у другом случају у руке поштене аристократије, у трећем парламентарном владавином и општим правом гласа. Но, ако би монархија или аристократија постале тиранске, каприциозне или себићне, — то је несумњиво зло. На исти начин било би зло, ако би демократија постала олигархија и владавина руље. Организовано удружење људи, немије се дакле дегенерисати у неорганизовано удружење руље са својим »ниским ступњем интелигенције и одговорности«.

Ткво изгледа, дакле, питање облика и форме владавине посматрано теоретски и с чисто начелне тачке гледишта, и, при оваквом начелном стању покренутог питања облика и форме владавине, Народна Радикална Странка, — имајући у виду социјални ступај развика нашег народа; гаранције на пуну слободу и најбјира политичка права које нам пружа уставна монархија; политичке прилике и земљи које су настале одмах по ослободjenju и ујединjenju, гдје је монархија имала бити стољер око кога би се имала окупити сва три племена нашег народа; као и у обзиром на огромне заслуге, које има за наш народ и нашу државу народна династија Карађорђевића, — одлучно је иступила са захтевом: уставне монархије под скиптром омиљене народне династије Карађорђевића.

Бугарска у пламену.

Према последњим вјестима из Цариграда револуција узима све више маха. Уједињени комунисти и земљорадници успјели су да побуне цијелу Јужну Бугарску и да се дочепају најважнијих средишта овог дијела Бугарске. Од Старе и Нове Загоре на све до Видина — све је у рукама побуњеника.

Комунисти су организовали све што је потребно за генерални штрајк. У осталим дјеловима Бугарске исто тако се опажа вреће и седаји су већ на неколико мјеста успјели против владе и македонствујућих. Влада је прогласила пријети суд, али без успјеха. Десило се већ неколико случајева да је војска и жандармерија прешла побуњеницима. Објављена је мобилизација и последње класе, коју предводе официри и македонствујућичи, који су остали вјерни Цанкову.

»Јутро«, владин орган, који излази у Софији, признаје да су цемистри забили, али шири тендецијоне вјести, да је владиним трупама пошло за руком да угуше преврат. Међутим је доказано да те вјести не одговарају истини. Постоји опасност да и у самој Софији избију нереди, што би значило потпуни слом Цанковљевог режима.

Колонизација Јужне Србије и наш народ.

Ослободити вјечитог главу нашу Загору, значи раселити кезино становништво. Овим проблемом изгледа, да се је мало тко до данас бавио. И оно нешто било је више рекламе ради, без система, реда и рада. При том се ни најмање није пазило на његову културу, начин живота, рада и мишљена. У ствари он кршар, пастир, ва адрва и ведрa, суха и оштра терена, насељавао се од једном у као море простране, маглом вастрте мочварне равнице Баната, Бачке и Славоније, Ту на терену скученом, са никаквом рационалном обрадљивом степмом у околци и народу културнијем, застао је, ужациуо се, да и без најмањег женирања, што је за продају »прода, земљу вада под аренду, пак да се опет поврати у свој родни крш из којег да се од времена ва лета, прода буд зашто снимљену погодбу и да тако продужи живот пуи нееконoмаје и нештедне.

Фаталност такoва рада изгледа, да је добро позната и нашим водећим круговима, те се је закључило са даљим такoвим неаидржким, нерационалним и несистематским газдовањем прекине.

Тад се покушало јужном Србијом и великом саодговарајућом структуром Прва покушаји ишли су поједначки Косово, Куманово и они жалосни случај у Кадрифалкову, ваим 19 обитељи Кашићанских насељених у долини Вардара код жељезничке станице Струмича у селима Худово и Валамдово. Већи покретај појавио се је у јесен 1921. год гдје је изасланик села Отишиња за 130 породица након обилажења свију јужно српских котлина дошао до савнања да је пелагониска котлина, особито она око Првелепа једина која би у сваком погледу дала најбоље и најуспјешније увјете једној здраво-смишљеној колонизацији становништва наше Загоре. Она по др. Дејидјеру представља агркултурно најбогатију област западне Македоније.

Црна вода, данашња Црна Река која протиче кроз Пелагонјску котлину по усменој традицији било је мјесто одакле је потекао и води порекло народ наше Загоре, Срби који су се тамо нашли, њихова ношња, мушка и женска, раани обичаји при свим вгодим и неагодим, пољско ративо, обрада земље, у великој већини сасвим имају сличност овамошњем. Ту сличност и порекло запаали су и саме ономашње колонијаторне власти, које су необично загрејане мишљу »повраћања Далматинаца у њихову традиционалну постојбину!«

Осим ове сличности и постања и климатске прилике потпуно одговарају. Пелагонјска котлина са три стране околена је високим и пространим планинама, пуним најбоље паше за огромна стада оваца, кова и говеда, дрва за огрје и јапију. Дубоко поље испресјецано мањим рјечмама које сачињавају велику Црну Реку, а и без којих највише 3 метра дубине копања, нађе се адрва и питка вода, коју што више пијеш, више гледатиш. Успјева пшеница, кокуруз, познати македонски дубан, за који се рачуна да ће прилепска околца примити којих 50 милиону динара.

Народ околини старосједиоци Срби потомци Марка Краљевића, остаци турака и зааспљених бугараша, који с дана у дан

рапидно нестају. Крај и околица једна од нај-роднијих и најсигурнијих у цијелој Јужној Србији. Арнаута нема, бугарске комите онамо се не појављују, а и кад би, требало би да се пролије море крви и наше и њихове, да је искључено.

До данас онамо се налазе насељене 20 породица од Кистања, из Отишића неких 50

Ови први својом нескладношћу врло хра-ђав су дојам онамо, код народа и власти, оставили, док ови други напротив, те су и без државне помоћи прегрди да се набрзо помогну. Сви пишу најбоље и најдешпе.

Сви родољуби и пријатељи овог народа, који се мучи упућује, наш свијет онамо, од тог нам двострука корист. Овамо се ослобођавамо народне мизерије и вјечите борбе са глађу, а онамо материјално и национално подижемо најбогатије наше области и легендарне крајеве за које дугујемо много, који нам представљају будућу сретну, задовољну, богату и снажну, силну и нераздјеливу домовину потомака Марка и Милоша и свих знаних и незнаних јунака.

Ријека — у Народној Скупштини.

Демократски посланици упутили су интерпелацију мин. spoljnih djela i min. predsjedniku о догађајима на Ријeci. Д-р Perić, заменик мин. spoljnih djela dao је sljedeću izjavu:

«На ово питање ђаст ми је одговорити да је Краљевска Влада pregovarala preko delegata у паритетној komisiji са vladom kraljevine Italije, која је био cilj izvršene Rapalskog ugovora i sanmargaritske konvencije у duhu obostranih interesa dviju susjednih država. Pregovori nisu uspjeli и Kraljevska Vlada је registrovala Rapalski ugovor, što је učinila и vladа kraljevine Italije. Ovo registrovanje ugovora је ispunjenje dužnosti, koju ima svaka država, član Društva Naroda, у случају nesuglasica и izvršenja ugovora и да се koristi одређеним Društva Naroda. Vjerujući duboko да је interes o-бјив zemalja да се спор и питању Ријеке riješi prijateljski, vlada је изјавила готовост да се pregovori direktno nastave. Vlada kraljevine Italije, postavljenjem generala Giardinija за guvernera Ријеке — најавила је да она nije izvršila okupaciju — и да је voljna да pregovore nastavi. Kraljevska vlada očekuje mirno riješenje spora и nije smatrala за potrebno ni uputno да preduzima kakve druge korake koji би на štetu interesa oбјив zemalja, o-мели pravilni razvoj riješenja ovog pitanja.

Radeći ovako, Kraljevska Vlada tvrdи vje-ruje да budno prati и čuva interese svoje zemlje и svoga naroda, kojim interesima će и u budućе posvećivati svu svoju brigu, očekivajući да oбe susjedne zemlje zadovoljno uživaju plodove, to-likim žrtvama stečenog mira!

Радићева посла.

Београдско «Време» donosi чланак под naslovом «Радићева посла». У том чланку се komentira Радићево djelovanje у Londonу и о-цртava се njegov neuspjeh па се поред тога вели и ово: «Cio utisak koji ostavlja stranošтвоvanje g. Radića ne može се nazvati laskavim по pretencioznoj vogu kraljskih mirovotvora. Više naivan и željan својим koje са stvarно-šћина nemaju ništa zajedničko, čедан по neki-put, g. Radić doista liči pomalo на nekog balkanskog proroka, али то за савише добронамјер-не ljude koji за све stvari znadu, да nagju eu-fermistичне изразе. За оне ljude пак koji свим stvarима и рјјавицама дaju njihovo право име, g. Radićев случај спада више и red neodgovornih и smiješnih Don Kihota koji би redо napravili slom и држави кад би случајно njима palo у dio да njome управљају.

Zato је за државу donekle и добро što је g. Radić dragovoljno počeo да obavještava сви-ет о njoj. Можда никаква наша propaganda не би donijela takve koristi као ова koji Radić врши protiv нас. Ostavimo dakle g. Radića да се šeta по Evropi, он ће више štete nanijeti себи nego nama.

Politička situacija.

Београд, 24. septembra.

Сви klubovi redом држе sjednice и dogo-варaju се о svom radu. I ако među opozicion-ним strankama има великих razlika, то ipak има једна točka, која их približava, а то је: mržnja на radikale и negativan rad. Žalосно је, али се mora, konstatovati, да наша opozicija nije spob-на за један konstruktivan rad, nije kadra да ni за један čas priguši svoju mržnju и да poradi у pozitivnom pravcu око sređivanja prilika у zemlji. Ni spoljni dogovori не mogu да utječu на нашу opoziciju, да izmijeni svoju dosadašnju taktiku. То се је najbolje pokazalo sada на sjednicama Narodne Skupštine, kada је cijela opozicija digla paklenu buku и pokušala да okalja dostojanstvo Skupštine. Interes државе и naroda daleko је од наше opozicije. Sini partijski interesi njom су ovladali и она nikako не može да се otme и odupre njihovо uticaju.

Zemljoradnički klub održao је sjednicu, на kojoj је raspravljao о političkoј situaciji. Sjednici је prisustvovao и I. Pucelj, vogia slovenske kme-тиjske stranke. Pucelj је sasvim ušao у zemljo-раdnički klub. На sjednici је zaključeno да stranka и dalje ostane и opoziciji.

На sjednici glavnog odbora demokratske stranke, koja је održana у četvrtak uveče, podnet је izvještaj од članova kluba, о kome се povela diskusija. Doneta је odluka да се одlože oба kongresa demokratske omladine. Potom су raspravljane partijske stvari и proibitani izvještaji mjesnih organizacija.

На sjednici klerikalaca g dr. A. Korošec pod-nio је izvještaj о sjednici bloka у Zagrebu. На тој sjednici konstatovana је puna saglasnost. Disku-сija је potom povedena у budućem držanju stranke у Skupštini и doneta odluka да се и dalje vodi opozicija. Potom је g. Korošec podnio re-ferat о razgovorima са radikalskim Ministrima, о kooperaciji radikala и klerikalaca. У ime kluba одређени су да govore о zakonu» taksama gg. Žebot, Veseljak и Pušenjak.

У Skoplju је održana konferencija džemi-jata на kojoj је doneta odluka да klub и dalje pomogne Vladi, али pod izvjesnim uslovima koji су konačno redigovani.

Listovi donose, да Italija nudi našoj Kral-jevini neke kompenzacije, да се и нашу korist ispravi dosadašnja granica на nekim mjestima. Neki listovi tvrde, да је Italija spremna да nam ustupi neke krajeve око Kastva, а други vele, да би се korektura imala obaviti на granici Slovenije, tako да је Italija spremna o-stupiti Idriju, Postolnu и Sv. Petar, ako наша vlada pristane на aranžman у питању Ријеке, како želi Italija. На kompetentnom mjestu о ovom се nezna ništa.

У Београду борни француски сенат Beran-ger. Sastao се је са više наших političara и fi-nansijera Senator Beranger има dužnost да се као službeni zastupnik Francuske informira о fi-nansijskom položaju naše државе.

Dolazak bivšeg crnogorskog princa Petra Petrovića Njegoša, najmlagjeg sina raskralja Ni-kole, iznenadio је političke krugove. Princ Petar bio је primljen у audience kod Nj. V. Kralja. Он се одриče svih prava pretendencija на crno-gorski prijesto и želio би да živi код нас као miran državljанин. Njegova је želja да се uredi njegov položaj у vojsci. Demokratski poslanici digli су се protiv njegova dolaska, jer да велика narodna skupština у Podgorici од 1918 god-цјелу dinastiju за uvijek potjerala из zemlje. У

tom smislu они misle и podnijeti interpelaciju на vladu и Skupštini. Овај dolazak princa Petra у Београд тумачи се, да се crnogorska dinastija pomirila са svojom sudbinom и да sada traži izmirenje, što će много koristiti konsolidaciji unutrašnjih prilika.

Zastupnika Ministra Spoljnih Poslova, dr. N. Perića, posjetio је juče prije podne talijanski отpravnik poslova у Београду и zadržao се kratko vrijeme у njegovom kabinetu.

Pregovori о riješenju riječkog pitanja у na-čelu još се vode и за sada се čeka на odgovor Musolinija на Pašćuvo pismo.

Održao је kongres socijalističke partije у Београду у novom komunističkom domu. На kongresu су riješavane partijske stvari.

† Ivo Čipiko.

Prekjucher, 24. sept. у svom rodnom kraju, ubavim Kaštelima, испустio је svoj велиki duh, један од prvaka naše novije književnosti — Ivo Čipiko. Dijete mora, krša и našega žarkoga sunca, zavolio је svoj kraj, и у svim svojim dje-lima opisivao је dalmatinsko Primorje и Zagorje, сва glavna lica njegovih djela била су naši Pri-morci, Otočani zamišljeni, radini и poduzetni или naši Zegorci, kršni, koščati, preplanula и naborna lica, otresiti. Niko од njega nije bolje opisao Dal-maciju njene ljude и krajeve. У «Paucima» prikazao је tako vjerno naše varoške zelenaše, kajšare, kao да ih gledaš pred sobom, а isto tako и onu našu јадну sirotinju, narod, kao и онај naš siro-mašni krš.

Prvo му је djelo «Primorske duše», а onda је sljedio prvi roman «Za kruhome, pripovjetke «Sa Ostrva» и roman «Pauca» izdala је Srp. Knjiž. Zadruga у Београду.

За vrijeme balkanskoga rata Čipiko odlazi posve у Београд, gdje је bio vrlo dobro vijgen и gdje је uživao osobite simpatije Dvora и Nj. V. Kralja Aleksandra I. За vrijeme svoga boravka у Београду, izdao је «Preljub» и druge knjige ratnih impresija «Utisci из rata 1912» и «Sa so-lunskih borbi» 1919.

Dr. Škerić pišući и Čipiku međuju ostalim је rekao: «Covek од temperamenta, sav од mesa и krvi, snažnog fizičkog života, strastven и ćulan, он gleda prirodu kroz sebe и и njу unosi себе... Njegova snaga је и oбјив života и u poeziji mora koje је он obilno unео u svoje književno delo... У svim njegovim pripovetkama има много mora и svetlosti, и njegovi živi, oсеćajni, impresionistički opisi mora, čisti, zračni и svetli idu у najbolje opise naše književnosti.»

С Čipikom наша literatura gubi svoga нај-бољег pripovjedača, koji nije dao sve što је imao да даде. То је oбičна sudbina našega naroda. Nijedan наш велиki čovjek nije doživio duboku starost, nije му smrt dopustila да даде svom narodu sve ono što би mogao, već га је prije vremena pokosila.

Slava Ivo Čipiku!

Атентатор Рајић осуђен на 20 год. робије.

Првостепени суд је у суботу 22. изрекао пресуду по кривници атентатора на г. Пашића и то по чл. 1. т. 7. и чл. 2 закона о заштити држане. [Пресуда гласи на 20 година робије, пошто су уважене олакшавајуће околности.

За djecu invalida. Ministar Vjera g. dr. Janjić riješio је, да се о троšku Ministarstvu Vjera školuje veći broj invalidske djece и djece palih у ratu, koja су posve neznаnuta. На o-сновu ovog riješenja Min. Vjera велиki broj ne-zапošlene и запустане djece biće sklonjeni, бiће му pomognuto да svrši školu mirно и са puno uspjeha.

Poljoprivredna škola у Blatu. Viada је odobrila 500.000 dinara за kupovinu zemljišta за poljoprivrednu školu у Blatu.

Домаће вијести.

Краљ и Краљица Biogrађанима. На ђести стигну гргљана Биоградна на мору, одговорили су Нј. V. Краљ и Краљица: G. Iву Лукачиу, Биоград при мору. — Примивши са задовољством погле и родољубиве ђеститке, изражене у име грађана Биограда, приликом рођенја Наследника Престола, Њихова Величанства Краљ и Краљица благоволели су наредити да се Биограђанима изјави Њихова срдљачна заћвалност. — V. d. Seћa Kabinetа. Punoћноћ Minister.

Potres. Шибеник је био неко вриеме мيران. Potres, који су овог прољећа били доста јак и ђести, ово опет, првих дана јесени, поновиће се, и немир међу Шибенћанима опет се јави. Али сад је немир још већи, јер овај потрес долази након скорашњих страћних потреса у Јапану, па је међу народом завладао страх, да и Шибеник не заћеси судбина Токија или Јокохаме. Али док је Јапан познат као крај, гдје има највише вулкана на свијету гдје су потреси ђеста и обична ствар, док је Далмација далеко од вулкана и нема опасности, да је заћеси несрећа Јапана.

Ноћас иза поноћу у Шибенику и околици осјетило се више слабијих потреса, док у 2 сата и 16 ћаса осјетило се врло јак потрес, којије трајао преко 15 секунда. Свијет се тако препео, да су многи устали и изаћли на улице.

Potres се у јачој мјери осјетило у средњој Далмацији око Splitа, као и у јужној Италији, откуда и потлеће.

Rad Ženske Narodne Zadruga. Naša ађина Ženska Zadruga, на својој посљедњој сједници закључила је, да се даде у фонд »Doma Kralјice Mariје«, који би се имао паћити у Шибенику 200 динара у поћаст успомне Danice Hristић прве предсједнице saveza žena Kralјевине SHS. Zatim је расправљано о културним приликама нашега града, па је закључено, да се организује и ове зиме држе популарне предаванја. U ту сврћу ће се Zadruga обратићи на разна лица, која би била кадра и волјна, да је у овом раду помогну. На конци је закључено, да ћланца Zadruga гца проф. Zorkа Skoћић држи тећаж францускога језика. Oвај рад Ženske Zadruga veoma је поћвалан и надamo се да ће наћи разумљевања и одазива и код осталога грађанства. Zелили би да Zadruga ћим прије започне са предаванјима и да у ту сврћу позове на састанак све one, који би јој у том могли помоћи, у првом реду наставнике и лијећнике, те да у споразуму с њима изрази план предаванја.

Otvor srednjih škola. Juћer, 25. ов. мј. започела је редовна обука у гимназији и реалној гимназији. U оба завода има 647 гљака са 16 паралела.

Kretanje u luci. U нашу лuku прispio је пароброд »Napred« Dubrovaћке пловидбе, који крца 1500 тона боксита за творницу алуминија у Ljubljани и холандјски пароброд »Faun« који крца карбид.

Požar. Juћer на ноћ појавио се је поћар у овдашњој лијалји Српске Банке. Požar је био на вриеме олаћан и угућен, тако да веће штеће није било.

Izjava. Izjavljuјem да је градска вијест: »Јedan skandal наших vlastи«, отискана у »Dalm. Radikalу« dneva 18. I. 1923. у броју 39. meni била преврана од треће особе. Poшто сам тај чланак уврстио необавјешћен, те нисам имао намјере да увриједим D.ра Kožulu, а јер су наводи рећеног чланка неистинити, залим што је тај чланак ушао у лист. — S. Cakiћ.

Izlazi на видјело. Nedavno је у нашем listу, као и у неким другим listovima у Далмацији, било говора, како се негде налази фалисифицирани пећат трошаринског уреда. Tragанјем успјело је carinarница, да угје у траг, и ако не самом пећату, а то онима који распродају робу са кримћареним пећатом, те је ових дана доњела ријешење којим се осугуљује због кримћарена једног сандука сећера, помоћу фалисификованог пећата. Oсуѓени су: Јосип Drezга као главни кривац по овом дјелу кримћарена, а ћудолћ Reћernик Rупећтов из Kаства, као саучесник и то: Rуба се има конфисковати и продати путем лићитације. Imaju да плаће solidarno Din. 456:30 на име редовних carинских даћбина. Imaju да плаће сваки напосе по Din. 456:3.— на име казенних carинских даћбина Imaju да плаће у име таксе сваки по Din. 100. Да се осугуљени по изврћности ријешења оптуће надлећном Суду, ради уварљанја и распаћаванја предмета ћигосаних са фалисифицираним трошаринским ћигони Nadamo се да ће суд у ову ствар унијети више свијетла.

Brzoјавne i telefonske вијести.

Питање Ријеке.

Талијански одговор на Пашићев писмо.

БЕОГРАД, 26. Проијелије су се вијести да је стигао одговор талијанске владе на Пашићев писмо, према којима да је Италија пристала на Пашићеве предлоге Али Италија тражи да јој се са стране Ријеке плате досаћашњи трошкови за њено уздржавање од више десетак милијуна лира. Нашој Краљевини формално би се признао Барош и Делта Италија је спремна да исправи границе код Задра и Каства као и на западној страни Триглава, а такоћер да би ми добили неке крајење у Истри Потврда ове вијести није се могла добити.

Вијести »Матена« о некој новој конвенцији између наше Краљевине и Италије не одговарају истини.

Др. Нинчић је оптимиста и он вјерује да ће се сада ријешити повољно питање Ријеке.

Револуција у Бугарској.

БЕОГРАД, 26. Револуција у Бугарској заузела је великог маха. Сељаци добро организовани са свих страна дигли су се на устанак. Снабјевени су добро са оружјем, а предводе их бивши активни официри.

— Јучер прије подне проијемла се сензационална вијест, да су земљорадници и комунисти заузели Софију.

Вијест још није потврђена. Министар иностраних дјела послао је једног курира у Софију, да се информише о правом стању ствари у Бугарској.

— Шире се вијести, да је бугарски премијер Цанков убијен и да је Краљ Борис покушао бјег на аероплану. Наводно га је од тога силом спријечио генерал Лаваров и дао га строго чувати по једном војном одјелу.

Над цијелом Бугарском проглашено је опсадно стање и пријемки суд. Парламент је распућтен. Стижу вијести, да је Цанков предао краљу демисију цијелог кабинета.

Повратак д-ра Нинчића.

БЕОГРАД, 26. Министар иностраних дјела повратио се је у Београд За послјије подне саавана је сједница министарског савета.

Апшење комуниста.

ЗАГРЕБ, 26. Полиција је ухапсила седам комуниста. Комунисти су држали тајни састанак, на ком се расправљало о догођајима у Бугарској и Пшавској и на којој су се читали повјерљиви извјештаји. Обављена је премећачина код више комуниста.

Iz carstva švicercа. Mјesna carinarница осудила је због кримћаренаја spiritusa Makariју Skroza p. Tome из Првић-Šepurina на заплјену robe која ће бити продана на јавној лићитацији и на новћану глобу од din. 468.649:50.

Ношење оруђа. Poшто је утврљено да велики број лица која по заћшти о држави не могу носити оруђе, а за то немају ћак ни прописне дозволе, то је» Министар унутрашњих дјела поћстрио и поновио ову наредбу, наводећи да ће све one полицијске органе строго казнити у ћијим би»е мјестима десило да се приликом sukoba пронајге оруђе код људи који на исто немају право.

Naroћито ће се водити раћуна о странцима који носе оруђе па ћак imaju за ово и уредне дозволе, ово ће се укинати а оруђе одузети. Jednovремено приступиће се и премећачини сумњивих лићности. Kazне за ношење оруђа без нарочитих дозвола су врло велике и one се не могу замјенити novћем, sem у изузетним сућајевима.

Veћ преко 60 год. најобјављеније су кућно срдство проти бољестима пробае »Markove капљице« које производи Градска лјекарна у Загребу а главно складиште за Шибеник и околицу налази се у лјекарни Beroš.

Наши дописи.

Радућић код Книна, 22. септембра.

(Кршћене звома.) На 21. т. м. кршћена су звона у цркви Св. Ђурђа у Радућују. Послење свечаности, које обавише вриједни свешћеници поп Милвој Јелача и поп Јово Мљодраговић, мјесно је туртовство повалоо госте на ваједнички ручак, на коме је изречено више патриотских здравица. Вриједни и агилни повојереник »Просвете« учитељ Лука Мљинаревић употребио је ту агодну прилику да скупљене прилога, чему се је народ од свега срца одавао показујући тако своју српску свијест и разумљевање за наше просвјетне установе.

Приложнице: Титорство цркве Св. Ђурђа у Радућују, члан утемелач, дин. 150, Бједов Ђуро Јованов, члан утемелач, 150 и 30 дин. прилога, поп М. Јелача 20, поп Ј. Мљодраговић 20, Кнежевић Јандре 20, Вукојевић Симо 20, Вукојевић Петар 10, Илић Владимир 20. Браћа Кутлача 10, Рапо Ђуро 10, Кнежевић Стево 10, Вукојевић Петар Јандрић 10, Војновић Јован 10, Бједов Душан 10, Перћ Јован 10, Бједов Никола 10, Војновић Петар 20, Радвић Аврам 4, Омћикус Иван 10, Бјелобрк Стеван 2, Боровић Никола 2, Бајић Ђуро 1, Кутлача Марко 5, Леваја Димитар 5, Кутлача Никола 3, Боровић Милош 10, Бјелобрк Ђураћ 2, Вујновић Крстан 10, Танга Стеван 20, Бједов Никола 10, Бједов Милош 12:50, Костић Михаиљ 12:50, Радвић Никола 10, Радвић Јован 10, Пуача Никола 10, Ђурђевић Тодора 1, Самарџија Илинка 1. Скупа динара 681.

Прирћено. *)

О »ОCEANИЈ.«

»Novo Doba« из Splitа у броју 194 од 24 августа 1923. доњело је на стр. 4. чланак под насловом »O Oceaniji« I istaknulo, да је нејегов садрљаж достављен од уприћене стране као објављене врћу онoga, што се у задње вриеме по разним новинама пише о том друћству. Poшто је том чланку дат изглед као да се ради о вијести doneћеној по истој новини I пошто је на тај начин први извјеститељ остао сакривен, врћи ми је зао, што не могу да одговорим директно ојему онако као што зааслужују нејегови нећаћачки наводи I то сам рад тога приморан, да Вас молим да од моје, као I од много боље уприћене стране, а напосе као од стране која говори истину I која се не боји, да ће нејелић наводи бити побјени свимим доказима, изволите доњети у наредном броју уварћене Ваше новине слиједече моје објављене:

I. Kampanја која се води против управе d. d. »Oceanija« nikako не може да знаћи објављивање ставовице господе нејего јавну оптућбу против њих, на коју они не одговарају са доказима и ћијенјима, из којлих би могла изити њихова праведност, нејого подваљивањем да се тобоће хоће да први пресја у ставовицим правцу. Ако у опће та пресја постоји, она има само сврћу да укљони данашњу управу d. d. »Oceanija«, која је друћство скоро упропастила.

II. Позивљени Ваћег извјеститеља да изнесе имена one за нејего тако зааслућне господе, која су својим поступанјем спавила d. d. »Oceanija« ушој народној застави, те која су показале своје поћтрвовање а тим што су накуповале већћ број акција по 140 лира да их одузму из талијанских I грћких руку; кад будем знао поименце ту господу, открит ћу цијелу зааслућану игру, која се ту крије, и начин како су ћупљене те акције I зашто је плаћена цијена од 140 лира по акцији.

III. Ваћ извјеститељ, у потпуној свијести да не говори истину, tvrdи да је већћна акција d. d. »Oceanija« код осанка друћства била у грћким I талијанским рукама и та се нећаћачко може најлакше побити слиједече голим или истиним бројкама: Талијани доњели су у друћство пароброде: Јадера 6500 тон, Radiус 5250 тон, Elektra 4650 тон, Maria Teresa 4212 тоа, Mјадан 580 тон, Maria B 500 тон, Cлис 280 тон што знаћи укупно 21.893 тон; Грци доњели су пароброд S. Spiridon 900 тон. Naprotiv Југославени доњели су слиједече пароброде: Мрав 6500 тон, Zора 5560 тон, Kострена 4400 тон, Суд 4420 тон, Vladimir 1800 тон, Diamant 1400 тон, су знаћи укупно 24.080, а додатој тому још моторну једренјачу Kenee са 180 тон, имамо укупно 24.260 тон. Из тога слиједи да су Грци I Талијани заједно доњели 22.793 тон, доћим Југославени 24.260 тон, те у премећ тому већ од осанка имали већћу тонажу, а доњедно тому морали су имати I већћу акција особито рад тога што су Југославени пароброди били у много бољем стању од талијанских, што је код процјене безувјетно установљено.

Помажите »Просвјету«!

IV. Da su Jugoslaveni imali većinu akcija dokazano je takogjer sa izborom prve uprave u god. 1917. u kojoj su ušla slijedeća gospoda: Bielić Ivan, jugoslaven, Bogdanović Ante jugoslaven, Foresti Attilio talijan, Janković Spiro jugoslaven, Görtner Janko jugoslaven, Korić Ivan jugoslaven, Pajkurić Eduard jugoslaven, Pollich Ettore onda Hrvat, Preuschen barun Franz njemac, Stipanović Tomo jugoslaven, Vuković vitez Antun jugoslaven; dakle od 11 članova uprave bilo ih je 9 jugoslavenskih, 1 talijan i 1 njemac. Do god. 1921. dali su ostavku g. Görtner Janko i g. Vuković vitez Antun, te je na mjesto prvoga bio izabran g. Kačić Antun jugoslaven, a na mjesto drugoga g. Negri Primo talijan; tako je do skupštine od 25. novembra 1921., kad je d. d. „Oceania“ bilo dosugjeno našoj državi S. H. S., uprava bila sastavljena od 8 jugoslavenskih, 2 talijana i 1 njemca. Jeli pojmljivo da bi Talijani i Grci, da su zbilja imali većinu akcija kao što tvrdi Vaš izvijestitelj, bili dozvolili da uprava d. d. „Oceania“ bude skoro isključivo u jugoslavenskim rukama?? Jednaki razmjer po podjeli članova prema narodnosti imalo se je i za Nadzorno Vijeće kao i za Ravnateljstvo.

V. Uprava d. d. „Oceania“ u svojim godišnjim izvještajima nije nikada rekla da je morala izvršiti popravke i opremu parobroda pod pritiskom talijanskih vlasti; to je sasvim nova stvar, koju iznosi Vaš izvijestitelj jer je uprava uvijek tvrdila da je popravke izvršila pod pritiskom talijanskih pomoraca. Ali kamo sreća da su talijanske vlasti zbilja zaprijetile da će one opremiti naše parobrode i da su tu prijetnju izvršile da račun d. d. „Oceania“!!! Tad se stalno nebi bile dogodile mnoge nepodobištine, koje su sobom donijele

propast društva, kao što je na primjer slijedeća: parobrod Maria B. morao je biti popravljen u god. 1920., te prema predloženom trebovniku taj je popravak iziskivao trošak od 250.000 lira da parobrod bude opet sposoban za plovidbu i da dobije potrebnu klasu; međutim uprava nije prihvatila taj trebovnik, nego je dala parobrod na popravak brodogradilistu S. Rocco u Trstu i potrošila je za to 1.300.000 lira, dakle ništa manje nego 1.050.000 lira više nego li je bilo potrebno; ovdje treba takogjer napomenuti da se je prije popravka moglo prodati ovaj parobrod za 450.000 lira, iz čega izlazi da je za popravak potrošeno tri puta više nego li je u opće parobrod vrijedio; a napose treba još istaknuti, da se je u ono vrijeme moglo nahvatiti sasvim jednaki i novi parobrod za najvišu cijenu od 1.000.000 lira, te iz toga takogjer slijedi da je za popravak potrošeno najmanje 300.000 lira više nego li je mogao zapadati sasvim novi parobrod!!! Takovih nepodobiština, ali u nešto manjem omjeru, mogao bih nabrojiti još nekoliko. Gdje tu stoji zasluga uprave d. d. „Oceania“?? Valjda u tom što je sa sličnim razbacivanjem novca upropastila društvo??

VI. Samo dunekle može se priznati potreba za duživanju d. d. „Oceania“ kod Jadranske Banke u Trstu, ali nikako u onoj mjeri kao što je to uprava uredila prekorativši izričite odredbe društvenog Statuta i za to prekratačenje uprava će morati prije ili poslije odgovarati.

VII. Takogjer nije nikakova zasluga što je uprava d. d. „Oceania“ kroz ovo vrijeme otplatila banki skoro sav dug od preko 8.300.000 lira kad se kod toga

uzme u obzir da su za isplatu upotrebljene sve svote primljene: a) od prodaje 2 parobroda, b) od asikuracije 2 parobroda, koja su pošla izgubljena, c) od rada parobroda za punih 5 godina, preko kojih nije bila podijeljena akcionarima nikakova dividenda i d) od iznosa, koji su morali biti otpisani za amortizaciju parobroda, tako da društvo poslije 4 godine rada u god. 1922. nije imalo nikakovih fondova niti rezervnih, niti za obnovu, niti za amortizaciju parobroda. Isplaćivanje dugova na takav način ne zahtijeva nikakove osobite sposobnosti.

VIII. Šta rade Grci i Talijani da društvo ostane u Trstu nema nikakove sveze sa mojom akcijom, koja haš ide za tim da se društvo prenese u našu domovinu S. H. S.; ali to ne ide u račun samoj današnjoj upravi i radi toga društvo se nalazi još uvijek u Trstu.

IX. Sve i kad stvari ne bi stajale onako, kao što sam gore naveo, i pretpostavivši da je današnja uprava spasila d. d. „Oceania“ našoj državi i s tim otklonila od nas neku sramotu, moram pitati da li neće biti mnogo veća sramota kad pregie u našu državu to društvo samo na papiru a bez parobroda, kao što će se stalno dogoditi bude li se pustilo današnju upravu da radi onako kao što je do sada radila??

Zahvaljujući Vam unaprijed što ćete sa štampanjem ovih mojih redaka doprinijeti da se stvar u svakom pogledu razbistri, bilježim se osobitim poštovanjem

ILIJA kap. GORČEVIĆ.

Trst, septembra 1923.

*) Za stvari pod ovom rubrikom uredništvo ne odgovara.

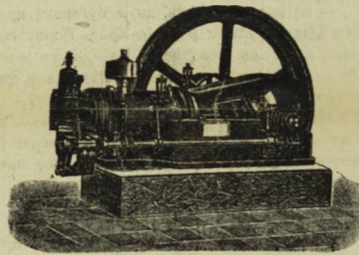
Palma

Ne na jeftinu cijenu
već na kakvoću

treba da pazite, kada kupujete gumene
pete. Tražite od Vašeg postolara izričito
Palma kaučuk pete i potplate.

TEHNIČKI URED OSKAR KRAUS

TRST - Via S. Nicolò 4/II.

Opskrbljuje kroz najkraće vrijeme sa motorima na naftu i benzin, motorima DIESEL, električnim motorima i dinamima, motorima za brodove i jedrenjače, kompletni namještaj za tvornice tjestenine, mlina, sprave za tištenje maslina, za mehaničke i drvodjelske radione i sve ostale vrste mašinerija s tehničkim namještajem.

Cijene u dinarima. - Informacije i proračuni besplatno.

BANCA DALMATA DI SCONTO D. D.

PODRUŽNICA ŠIBENIK

Prima uloške na knjižice i na tekući račun. - Eskomptira mjernice. - Obavlja sve burzovne naloge te isplate na sva tuземna mjesta. - Izdaje čekove i kreditna pisma. - Financira trgovačka, obrtna i industrijalna poduzeća. - Obavlja sve štedioničke i bankovne poslove najkulantnije.

Brojovni naslov: DALMASCONTO.

21

Чок и Манојловић

фабрика црквених воштаних свећа
Шибеник (Далмација).

Израђује црквене воштане свеће сваке величине. - Специјална израда свећа са натписима:

„Ко Крсно Име слави оном и помаже!“ и
„Мир Божји, Христос се роди!“

Uspješno se oglašuje u „Dalm. Radikalu“